

ВИСТАВКА «ГОЛОКОСТ ВІД КУЛЬ» У ХАРКОВІ

З 11 листопада по 13 грудня 2011 року до Харкова завітала всесвітньо відома виставка «Голокост від куль: масовий розстріл євреїв в Україні у 1941–1944 рр.». Ідея французького католицького священика Патріка Дебуа у 2007 р. втілилась у життя зусиллями «Меморіалу Шоа» та Асоціації «Яхад – Ін унум». У вересні цього року виставка вперше була представлена в Україні. Спочатку її прийняла столиця – м. Київ, та незабаром експозиція дісталась Харкова, не останньою чергою завдяки підтримці народного депутата України О. Фельдмана. Саме його Фонд надав приміщення для проведення виставки в культурному центрі АВЕК.

Насправді виставка в Харкові почалася ще в жовтні. Адже саме тоді під егідою Українського центру вивчення історії Голокосту (керівник Центру к.і.н. А. Подольський, науковий співробітник Інституту етнографії, антропології та мистецтвознавства НАН України к.і.н. Т. Величко, аспірант ХНУ ім. В.Каразіна Ю. Радченко) в Харкові розпочалися підготовчі семінари. Метою цих тренінгів була підготовка екскурсоводів, які б змогли роз'яснити відвідувачам події того явища, яке в суспільному та науковому житті дістало назву Голокосту. За словами дослідників, Голокост за своїм радикальним запереченням та деструкцією фундаментальних цінностей сучасної нам цивілізації є незбагненим явищем. Тож, вочевидь, небезпечно було б лишати відвідувачів виставки самім усвідомлювати причини та перебіг таких ірраціональних подій. Уже за чотири дні семінарів 27 гідів були готові братися до роботи. Екскурсоводами стали фахівці-історики, здебільшого студенти різних вузів Харкова – Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди, Східноукраїнської філії міжнародного Соломонового університету та ін. Допомогу у залученні волонтерів-екскурсоводів організаторам виставки надав Центр дослідження міжетнічних відносин Східної Європи, молода неурядова громадська організація, що базується у Харкові. Її члени – Ю. Радченко, А. Харченко, І. Дворкін та О. Чеботарьов – не тільки залучили до роботи екскурсоводами студентську молодь, а й допомогали в роботі виставки до її закінчення.

За ті 32 дні, що виставка працювала у Харкові, тисячі харків'ян, мешканці інших міст України і навіть іноземні громадяни мали змогу ознайомитись з експозицією. Книга відгуків об'єктивно закарбовувала ті думки, що їх навіювали розповіді екскурсоводів та побачені світлини жахливих років трагедії єврейського народу, трагедії, що зачепила все цивілізоване людство. Особливо зворушливим було відвідування виставки групою зі школи № 23 для дітей із вадами слуху. Треба було бачити, як уважно слухали ці діти екскурсоводів виставки, яку гаму почуттів висвітлювали їхні обличчя. А наступного тижня від школи передали грамоту-подяку – особисто для О. Фельдмана та для всіх організаторів виставки.

Київ, Одеса, Львів, Запоріжжя, Суми, Дніпропетровськ – ось далеко не повний перелік українських міст, мешканці яких залишили свої записи на виставці. Китай та Індія, США та Ізраїль, Росія, Англія, Туреччина, Латвія і навіть Іран – громадяни цих країн побачили «Голокост від куль...» у Харкові. У віршах та прозі, багатослівно і лаконічно висловлювали гості виставки свої почуття. «Дякуємо за збережену пам'ять», «Таке ніколи не повинно повторитись», «Ми всі повинні пам'ятати, що перш за все є людьми», «Це була трагедія кожної людини, що жила в той страшний час» – ось, мабуть, ті найважливіші висновки, що їх висловили люди, яких виставка на одну годину повернула в жахливе минуле. «Головне, що тоді життя перемогло смерть» – напевно, самі ці слова «корінного мешканця Харкова», як він сам про себе написав, доводять, що організатори виставки та її екскурсоводи зробили все правильно і їхня праця дала бажані для майбутнього нашої України плоди.

*Артем Харченко,
Центр дослідження міжетнічних відносин Східної Європи (Харків)*